

Utrecht circulaire topregio 2050

Manifest gemeenteraadsverkiezingen 2022

Informatie: alliantie@cirkelregio-utrecht.nl

Lokaal en duurzaam. Corona heeft ons laten zien dat een gezonde samenleving niet zonder kan. Er is meer aandacht voor lokaal produceren, de mens en het milieu in de eigen omgeving dan ooit tevoren. Dit zijn tevens de kernwaarden van de circulaire economie. Gemeenten spelen een belangrijke rol in de lokale economie, en maken dus ook het verschil bij de ontwikkeling van de circulaire economie.

In de bestuursperiode 2018-2022 was 'circulaire economie' nog afwezig in de meeste collegeprogramma's en coalitieakkoorden. De focus lag vooral op afvalinzameling. Gelukkig zijn veel gemeenten wel degelijk in beweging gekomen en zijn er ruim voldoende tools ontwikkeld om concreet aan de slag te gaan en het verschil te maken voor een circulaire economie; ook in uw gemeente!

De maatschappij vraagt erom en de mogelijkheden zijn er. U houdt de spreekwoordelijke pen vast voor het verkiezingsprogramma van uw partij in uw gemeente. Wij reiken graag wat punten aan voor de teksten over economie en duurzaamheid en doen daarbij concrete suggesties voor lokaal gebruik.

Wie zijn wij?

Wij zijn de [Alliantie Cirkelregio Utrecht](#): een netwerk van professionals die toewerken naar een regionale circulaire economie binnen de mogelijkheden van de partnerorganisaties waarin wij werken. Dat zijn de Natuur- en Milieufederatie Utrecht, ROM regio Utrecht, HDSR, Utrecht Sustainability Institute, Cirkelstad, gemeente Amersfoort, gemeente Utrecht, gemeente Veenendaal, U10-netwerk, en provincie Utrecht. Cirkelregio Utrecht zijn wij samen, alle actoren in de regio die werken aan een circulaire economie. Het resultaat? Een regio die slim en duurzaam omgaat met grondstoffen, van productie en inkoop tot gebruik en hergebruik.

In april 2019 hebben wij het "[Manifest circulaire topregio Utrecht 2050](#)" uitgebracht. Daarin hebben we van het nieuwe bestuur van de provincie Utrecht gevraagd om circulaire economie concreet op te pakken aan de hand van 9 punten. Dat heeft het provinciebestuur gedaan. Ook andere partners en partijen hebben zich fors ingespannen voor het circulair maken van de Utrechtse economie. We zijn onderweg, maar we zijn er nog niet. De tekst die u nu leest geeft een indruk van de voortgang in de regio Utrecht op de 9 punten uit het manifest én geeft concreet aan wat gemeenten op die punten kunnen doen.

1 Denk circulair

pas circulaire principes toe in het gemeentelijk inkoopbeleid

Dit kan sowieso: Behoud van waarde van grondstoffen, energie gebruiken uit hernieuwbare bronnen en repareerbare producten gebruiken. Dat kan iedere gemeente toepassen in het inkoopbeleid. Geld heeft dan een dubbele impact: je koopt wat je nodig hebt én helpt mee aan behoud van grondstoffen, minder CO2 uitstoot en een eerlijke, meer inclusieve samenleving. Circulair inkopen en aanbesteden vraagt niet meteen om meer geld, maar wel om andere expertise en meer samenwerking tussen inkopers, beleidsmedewerkers en projectleiders in de gemeente. Gemeentelijke inkopers kunnen zich deze kennis eigen maken door actief te worden in het netwerk van inkopers in de provincie Utrecht.

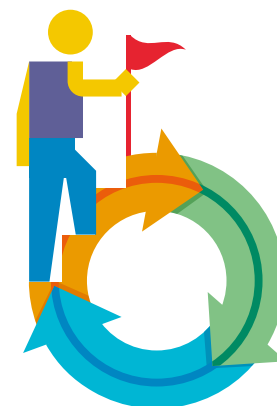
Goede voorbeelden van circulair en/of maatschappelijk verantwoord inkopen door gemeenten zijn er te over. Gemeente Utrecht heeft er een aantal gepubliceerd op [Praktijkvoorbeelden maatschappelijk verantwoord inkopen](#). Via het [Servicepunt circulair](#) helpen we projectleiders om vraag en aanbod in de regio bij elkaar te brengen.

2 Handel circulair

gebruik de ladder van circulariteit in gemeentelijke projecten

Deze [animatie](#) maakt duidelijk dat we op lokaal / regionaal niveau een wezenlijke bijdrage kunnen leveren. En het kan: er zijn inmiddels heel veel mooie voorbeelden van circulaire projecten door decentrale overheden. In het [stadsblad van Cirkelstad](#) staat een jaarlijkse update van circulair en duurzaam bouwen. Een imposante verzameling voorbeelden is verzameld door Rijkswaterstaat: [Circulaire Economie Spreker/Facilitator/Voorzitter Bedrijven \(circularities.com\)](#). Ook het bedrijfsleven verspreidt graag zijn kennis over circulaire economie verder, zie bijvoorbeeld: <https://www.bambouwentechneik.nl/de-draai-naar-circulair> en royalhaskoningdhv.com.

3 Werk circulair samen

expliciteer en borg de aandacht voor circulaire economie in het college van B&W

De transitie naar een circulaire economie gaat niet vanzelf. Er is aandacht nodig vanuit de portefeuille economie. Cruciaal is dat deze wethouder de taak krijgt om door alle beleidsvelden heen de circulaire opgave integraal aan te sturen en te bewaken, zoals de provincie dat in het college van GS gedaan heeft.

Kennisuitwisseling is ook op bestuurlijk niveau belangrijk. Daarom organiseert Cirkelregio jaarlijks enkele circulaire tours voor wethouders, waterschapsbestuurders en gedeputeerden. Hier worden inspirerende voorbeelden gedeeld en gezamenlijke projecten ontwikkeld. Ook wordt daar verkend of het zinvol is dat colleges en raden afspraken met elkaar gaan maken, bijvoorbeeld over duurzaam bouwen.

4 Zorg voor een gemeentelijke grondstoffenstrategie

laat grondstoffen die de gemeente produceert zo hoogwaardig mogelijk verwerken

Gemeenten produceren zelf grondstoffen zoals het maaisel van bermen en plantsoenen, het snoeihout uit bossen en parken en bomen die (helaas) moeten worden gekapt. Veel gemeenten zien dit als “afval” en laten het aan de aannemer over wat er mee gebeurt. Voor een gemeente is het relatief eenvoudig om bij de aanbesteding in het contract met de aannemer op te nemen dat het maaisel en het hout op een duurzame en zo hoogwaardige manier verwerkt moet worden. Dat kan bijvoorbeeld bij [Tafelboom](#) in Utrecht en [Keistadhout](#) in Amersfoort. Zij richten zich op het ambachtelijk, duurzaam en lokaal verwerken van het hout van gerooide stadsbomen. Met het openen van de ‘white-label’ [Circulaire Bouwhub Utrecht](#) wordt een volgende stap gezet in een circulair logistiek netwerk. Er komt een volwaardige houtwerkplaats waar sloop- en resthout wordt verwerkt tot nieuwe houten bouwmaterialen. Het waterschap HDSR is bezig een vergister te realiseren, die berm- en slootmaaisel omzet in biogas. Als regio onderzoeken we de mogelijkheid voor een maaiselhub, waar we niet alleen biogas maken, maar ook de vezels benutten voor een hoogwaardige toepassing.

5 Ontwikkel regionaal indicatoren voor circulaire economie en monitor deze

We hebben op regionaal niveau inzicht nodig over de ontwikkeling van de circulaire economie. Als Utrecht een van de 'most competitive regions' in Europa wil blijven is het noodzakelijk dat we inzicht hebben in onze grondstof- en afvalstromen en dat we weten hoe duurzaam de bedrijven in onze provincie produceren. Het Utrecht Sustainability Institute (USI) heeft onderzocht welke indicatoren en tools voor monitoring van de circulaire economie in gebruik zijn, welke tools in Nederland ontwikkeld worden en welke behoefte onze regio heeft. Het rapport '[Wat meten we vandaag; naar een regioaanpak voor monitoring van de circulaire economie](#)' is inmiddels gepresenteerd aan lokale bestuurders.

De ontwikkeling van een goed onderbouwd monitoringssysteem is niet iets voor afzonderlijke gemeenten. Wij nodigen gemeenten uit om gezamenlijk de juiste data en kennis op te bouwen zodat we onze regionale grondstofstromen maximaal kunnen gaan verwaarden, onze circulaire bedrijven vooruit kunnen helpen met financiering van hun nieuwe waardemodellen en kunnen monitoren hoe we als regio vorderen in onze ambitie om in 2050 een Circulaire Topregio te zijn.

6 Ontwikkel gebieden in je gemeente circulair, liefst samen met toekomstige bewoners en ondernemers

Utrechtse gemeenten hebben veel bouwprojecten op stapel staan, met substantiële aantallen woningen. De woonwijk en het bedrijventerrein van de toekomst zijn klimaatadaptief, circulair, biodivers, voorzien in hun eigen energiebehoefte en zijn ontsloten door met duurzame vormen van mobiliteit. Toekomstbestendigheid gaat verder dan alleen het hergebruiken van al in het gebied aanwezige materialen. Momenteel zien we goede voorbeelden van circulaire gebiedsontwikkeling van bedrijventerreinen. In Utrecht kennen we de circulaire transformatie van het [Werkspoorkwartier](#). Buiten de provincie zien we duurzame bedrijventerreinen in de [Haarlemmermeer \(park2020\)](#) en in Oosterwolde (Friesland) wordt het [Ecommunity bedrijvenpark](#) ontwikkeld. Ook in kleine gemeenten is dus veel mogelijk.

Voorbeelden van circulaire gebouwen zijn er te over, zie bijvoorbeeld [Circulair-Bouwen](#). In onze regio vinden we mooie voorbeelden in de Triodos bank in Driebergen, het Keramus wooncomplex voor studenten aan de Vaartsche Rijn in Utrecht en de LIDL supermarkt in Woerden.

7 Initieer en ondersteun de ontwikkeling van afvalvrije gebouwen en gebieden en maak een circulair ambachtscentrum van de milieustraat / gemeentewerf

Afvalvrij, dat staat voor zo min mogelijk afval produceren. In kantoren en bedrijven is nog veel verbetering mogelijk. Het gemeentekantoor – maar ook een ander gebouw van de gemeente – kan het goede voorbeeld geven. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval, iedere gemeente heeft een milieustraat en elke gemeente beschikt over de data van het bedrijfsafval.

Als Cirkelregio pleiten wij ervoor dat gemeenten deze elementen met elkaar verbinden in gebiedsgerichte aanpakken. Begin met zelf het goede voorbeeld te geven in het gemeentehuis en nodig andere lokale partijen uit om mee te doen om hele gebieden afvalvrij te maken.

Drie goede voorbeelden zijn:

- [Modulo Milieustraten helpt gemeenten om van een milieustraat een circulair ambachtscentrum te maken](#);
- [Circular Office](#) weet hoe kantoren afvalvrij kunnen worden;
- [Orbisk](#) ondersteunt restaurants en bedrijfskantines voedselverspilling sterk te reduceren.

8 Ontwikkel een gemeentelijke circulaire bouwagenda 2030

De gemeente is als enige partij betrokken bij alle fasen van het bouwproces. Vanaf de eerste ruimtelijke schetsen tot en met de afgifte van sloopvergunningen heeft de gemeente een bepalende rol. Om de bouwketen te sluiten moet er binnen de gemeente door alle fasen heen integraal worden samengewerkt. Dit is geen eenvoudige opgave, en het is essentieel. Gelukkig zijn er veel partijen die gemeenten kunnen helpen, zowel concreet als strategisch: [Cirkelstad, hét platform voor koplopers in de bouw](#) brengt opdrachtgevers en opdrachtnemers en daardoor heel veel kennis samen. Het landelijke programma [Samen Versnellen](#) gaat ook regionaal zijn rol oppakken. We kunnen veel leren van projecten die inmiddels zijn gerealiseerd.

[De Nationale Producten Catalogus](#) biedt voor zowel opdrachtgevers en inkopers als producenten en verkooporganisaties een platform om uiting te geven aan de circulaire-, milieu- en gezondheidsfootprint van producten en projecten. Tevens biedt de NPC mogelijkheden voor het verplichte opleverdossier voor toegepaste materialen, producten en installaties alsmede bescheiden voor gebruik en onderhoud. Cirkelstad gaat samen met bestaande- en nieuwe partners die onderdeel uitmaken van de [Community of Practice](#) in o.a. Amersfoort, Utrecht, U10 en Veenendaal lokaal werken aan het bouwprogramma 2.0.

[Bouwcirculair](#) heeft tal van instrumenten ontwikkeld om vooral asfalt en beton, maar ook andere bouwmaterialen duurzaam in te zetten.

9

Maak regionaal afspraken over duurzaam bouwen

De regio kent diverse initiatieven waarin verschillende bouwpartijen kennis en ervaring uitwisselen, om zo tot innovaties in de bouw te komen. Op het moment dat we dit publiceren (mei 2021) loopt een proces dat zal leiden tot regionale afspraken over duurzaam bouwen tussen overheden en marktpartijen. Deze partijen verkennen samen wat er moet gebeuren in de provincie Utrecht om de verschillende bouw ambities in hun onderlinge samenhang te realiseren. Toekomstig bestendig bouwen, daar gaat het om. Dat is niet alleen circulair, maar ook energieleverend, klimaatadaptief en natuurinclusief. En uiteraard betaalbaar en een beetje snel graag.

Welke vorm deze afspraken gaan krijgen is nog onbekend. Het zal waarschijnlijk een regionale en concrete uitwerking zijn van de City deal [Enorme groei voor City Deal Circulair en Conceptueel Bouwen - Agendastad](#) die in Utrecht inmiddels ondertekend is door de provincie Utrecht en de steden Utrecht en Amersfoort. Deze Citydeal biedt kansen om de woningbouwopgave biobased, industrieel en betaalbaar te gaan realiseren. Zo brengen we de snelheid van bouwen en het realiseren van een positieve impact op mens en milieu bij elkaar.

Cirkelregio vindt het belangrijk dat ook middelgrote en kleine gemeenten zich actief aansluiten bij deze beweging. Duurzame innovatie in de bouw is cruciaal voor de duurzame samenleving. De bouwopgave in onze provincie is groot, ook in de kleinere steden en kernen.

